

Список використаної літератури:

- 1.Кримінальний кодекс України: Закон України від 05. 04. 2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 08. 03. 2019).
- 2.Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 80731-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 08. 03. 2019).
- 3.Про судову практику у справах про хуліганство: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22. 12. 2006 № 10 URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06> (дата звернення: 08. 03. 2019).
- 4.Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження кримінальних проступків від 19 05. 2015 № 2897. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55214 (дата звернення: 08. 03. 2019).

Науковий керівник: ст. викладач кафедри державно-правових дисциплін, к.ю.н.
Парамонова О.С.

А. А. Мкртчян

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

НАСИЛЬНИЦЬКІ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ ЗА КРИМІНАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Питання боротьби з насильницькою злочинністю проти власності в усі періоди державного життя було і залишається актуальним. Ефективність цієї боротьби залежить від багатьох факторів, що потребують постійного вивчення та удосконалення. Важливим завданням у цьому напрямку є правильність визначення видів таких злочинів та їх розмежування.

Слід зазначити, що вивченням вищезначених злочинів займалося чимало юристів, науковців, серед яких П. Андрушко, Н. Антонюк, О. Дудоров, С. Дьоменко, М. Коржанський, М. Мельник, М. Хавронюк, С. Яценко та інші. Проте їхні роботи присвячені переважно розгляду загальних аспектів теми наших тез, а висвітлення кваліфікуючих ознак насильницьких злочинів проти власності відокремлено без їх взаємоаналізу. Тому метою цієї статті є визначення та характеристика насильницьких злочинів проти власності.

Насильницька злочинність – це негативне соціальне явище кримінально-правового характеру, яке в умовах об'єктивної дійсності виявляється у множинності суспільно небезпечних проявів, вчинення яких детерміноване насильницькою мотивацією [1]. На думку Ю. Шемшученка, насильство – застосування силових методів, або психологічного тиску за допомогою погроз, свідомо спрямованих на слабких або тих, хто не може чинити опір. Тобто, будь-яке застосування сили щодо беззахисних [2]. Насильство характеризує об'єктивну сторону таких злочинів проти власності, визначених Кримінальним кодексом України (далі – КК), як: насильницький грабіж (ч. 2 ст. 186), розбій (ст. 187), вимагання (ст. 189) та погроза знищення майна (ст. 195).

Частина 2 ст. 186 КК передбачає відповідальність за насильницьке відкрите викрадення чужого майна (грабіж). Насильницьким є грабіж, поєднаний зі застосуванням насильства, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого, або з погрозою його застосування.

Відповідно до п. 5 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини проти власності» від 06. 11. 2009 року № 10 (далі – ППВСУ), під насильством, що не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого, варто розуміти умисне заподіяння легкого тілесного ушкодження, що не спричинило короточасного розладу здоров'я або незначної втрати працездатності, а також вчинення інших насильницьких дій (завдання удару, побоїв, незаконне позбавлення волі) за умови, що вони не були небезпечними для життя чи здоров'я в момент заподіяння. Такі насильницькі дії, вчинені під час грабежу, повністю охоплюються ч. 2 ст. 186 КК і додаткової кваліфікації за іншими статтями КК не потребують [3].

Розбій, тобто напад з метою заволодіння чужим майном, є викраденням поєднаним із насильством, небезпечним для життя чи здоров'я особи, яка зазнала нападу, або з погрозою застосування такого насильства [4]. Під таким насильством розуміється умисне заподіяння потерпілому легкого тілесного ушкодження, що спричинило короточасний розлад здоров'я або незначну втрату працездатності, середньої тяжкості або тяжке тілесне ушкодження, а також інші насильницькі дії, які не призвели до вказаних наслідків, але були небезпечними для життя чи здоров'я в момент їх вчинення. До них слід відносити і насильство, що призвело до втрати свідомості чи мало характер мордування, придушення за шию, скидання з висоти, застосування електроструму, зброї, спеціальних знарядь тощо [4].

У п. 12 ППВСУ зазначено, що погроза застосування насильства при розбійних нападах чи грабежі полягає в залякуванні негайним застосуванням фізичного насильства [3]. Під час вчинення розбою – насильства небезпечного для життя чи здоров'я потерпілого (погроза вбити, заподіяти тяжке або середньої тяжкості тілесне ушкодження, легке тілесне ушкодження з розладом здоров'я чи незначною втратою працездатності, або вчинити певні дії, що у конкретній ситуації можуть спричинити такі наслідки), а при грабежі – насильства, що не є небезпечним для його життя чи здоров'я.

Серед насильницьких злочинів проти власності чільне місце посідає вимагання, передбачене ст. 189 КК. Відповідно до цієї норми вимагання – це вимога передачі чужого майна чи права на майно або вчинення будь-яких дій майнового характеру з погрозою насильства над потерпілим чи його близькими родичами, обмеження прав, свобод або законних інтересів цих осіб, пошкодження чи знищення їхнього майна або майна, що перебуває в їхньому віданні чи під охороною, або розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі родичі бажають зберегти в таємниці [4]. Склад злочину вимагання, описаний у ст. 189 КК, в якості обов'язкової його ознаки включає погрозу, що за своїм змістом може бути виражена в таких видах: а) погроза насильством над потерпілим; б) погроза насильством стосовно близьких родичів потерпілого; в) погроза обмеженням прав, свобод або законних інтересів цих осіб; г) погроза пошкодження чи знищення їхнього майна або майна, що перебуває в їхньому віданні чи під охороною; д) погроза розголошення відомостей, які потерпілий чи його близькі родичі бажають зберегти в таємниці. Перший і другий види погроз можуть виражатись у погрозі застосування будь-якого насильства: нанесення побоїв, мордування, катування, заподіяння тілесних ушкоджень, згвалтування тощо. Проте, коли вимагання пов'язане з погрозою позбавлення життя потерпілого чи його близьких родичів або спричиненням таким особам тяжкого тілесного пошкодження, то таку погрозу законодавець відніс до кваліфікованого складу злочину вимагання (ч. 2 ст. 189 КК) [5, с. 163].

Наслідки застосування фізичного насильства, небезпечного для життя чи здоров'я при вимаганні, можуть бути такі: заподіяння потерпілому легкого тілесного ушкодження, що спричинило короточасний розлад здоров'я або незначну втрату працездатності, заподіяння тілесних ушкоджень середньої тяжкості (ч. 3 ст. 189 КК) або тяжких тілесних ушкоджень (ч. 4 ст. 189 КК).

У абз. 5 п. 12 ППВСУ розмежовано вимагання, грабіж чи розбій виходячи з того, що при грабежі та розбої насильство або погроза його застосування спрямовані на заволодіння майном у момент їх застосування. При цьому погроза являє собою такі дії чи висловлювання, які виражають намір застосувати насильство негайно. Дії, що полягають у насильстві або в погрозі його застосування, спрямовані на одержання майна в майбутньому, а також вимогу передати майно, поєднану з погрозою застосувати насильство до потерпілого або його близьких родичів у майбутньому, слід кваліфікувати як вимагання. Якщо погроза насильства або саме насильство були застосовані з метою заволодіння майном потерпілого в момент нападу, але у зв'язку з відсутністю у нього майна винна особа пред'явила вимогу передати його в майбутньому, такі дії належить кваліфікувати залежно від характеру погроз чи насильства як розбій чи як замах на грабіж та за відповідною частиною ст. 189 КК (за наявності складу злочину) [6]. Ще одним злочином, який є частиною системи насильницьких злочинів проти власності є діяння, передбачене ст. 195 КК – погроза знищення майна. Цей злочин віднесено

до насильницьких за ознакою розуміння самого діяння, адже погрозою називається психічне насильство, яке застосовується з метою позбавити потерпілого спокою або примусити його вчинити певні дії чи утриматися від певних дій [6].

Таким чином, короткий аналіз насильницьких злочинів проти власності – насильницького грабежу, розбою, вимагання та погрози знищення майна, дозволяє визначити їх як сукупність злочинів, спрямованих на заволодіння чужим майном із застосуванням фізичного чи психічного насильства або з погрозою його застосування. Ці злочини об'єднуються в одну групу за способом їх вчинення та розмежовуються за характером насильницьких дій.

Список використаної літератури:

1. Гуня І. Види насильства у кримінальному праві. Форум права. 2014. № 2. С. 99-103.
2. Насильство. Юридична енциклопедія: в 6-ти т. відп. ред Ю. Шемшученко Київ: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2002. Т. 4. 720 с.
3. Про судову практику у справах про злочини проти власності: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06. 11. 2009 № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09> (дата звернення 07. 03. 2019)
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05. 04. 2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (дата звернення 07. 03. 2019)
5. Дьоменко С. Насильство як засіб вчинення вимагання: кримінально-правовий аналіз. Вісник Запорізького національного університету. 2009. № 2 – С. 160-167.
6. Коржанський М. Кваліфікація злочинів: навч. посіб. Київ: Атіка, 2002. 640 с.

Науковий керівник: к.ю.н., ст. викладач Парамонова О. С.

К. В. Москальчук

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

КУРС ЗАВИБОРОМ «ДОСЛІДЖУЮЧИ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО» ЯК СКЛАДНИК БАЗОВОЇ ОСВІТИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Сьогодні в українському суспільстві інтенсифікуються демократичні перетворення й загалом воно переживає складні трансформаційні процеси, що відбуваються у контексті інтеграції нашої держави в європейський та світовий простір, у тому числі освітній і науковий, і супроводжуються імплементацією відповідних, передусім європейських, цінностей. Своє відображення у змісті шкільної освіти це знайшло шляхом закріплення у навчальних програмах шкільних, передусім суспільно-гуманітарних, предметів, положень про повагу до прав та свобод людини

Питання прав і свобод людини та їх захисту актуалізувалося на тлі міжнародних збройних конфліктів, тероризму, інших форм насилля, що спричиняють численні жертви. На жаль, сьогодні це стало реальністю і для України. За даними Інституту досліджень міжнародних конфліктів в Гейдельберзі (Німеччина), станом на кінець 2018 року зафіксовано 222 конфлікти між державами, національними групами, політичними угрупованнями, переважно в країнах Африки на південь від Сахари і на Близькому Сході. На європейському континенті єдиним місцем, де відбуваються бойові дії, є Схід України [3].

Оскільки, збройні конфлікти є продуктом людської діяльності, то очевидно як для запобігання їх виникненню, так і для сприяння в усвідомленні свого статусу в таких обставинах необхідно створити умови для забезпечення молоді знаннями з Міжнародного гуманітарного права.

Міжнародне гуманітарне право (далі – МГП) – це система юридичних норм і принципів, що застосовуються як у міжнародних, так і внутрішніх збройних конфліктах, встановлюють взаємні права та обов'язки суб'єктів міжнародного права щодо заборони або обмеження застосування певних засобів і методів ведення збройної боротьби, забезпечують захист жертв конфлікту і встановлюють відповідальність за порушення даних норм і принципів. Основною метою МГП є захист життя й гідності цивільного населення, яке не бере прямої участі у конфлікті, а також обмеження військових у засобах та методах ведення війни[1, с. 236-237].